

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง “การสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู” ผู้วิจัย ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆสำหรับตอบปัญหาการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มแกนนำประชาคมบางลำพู
- กลุ่มประชาชนในย่านบางลำพู ซึ่งประกอบด้วยประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน เขียนนิวาสน์-ไก่อแจ้ ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ชุมชนวัดสังเวช ชุมชนวัดสามพระยา ชุมชนวัดอินทวิหาร และ กลุ่มบ้านรอบพระอาทิตย์
- กลุ่มบุคคลภายนอกที่ดำเนินงานร่วมกับประชาคม คือ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพระนคร บางกอกฟอรั่ม อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า และใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และยึดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์

2. **แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย** ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการบันทึกข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษารวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปรากฏการณ์ของการก่อรูปและการจัดกิจกรรมในสภาวะการณ์ต่างๆของประชาคมบางลำพู ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการเก็บข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในประชาคม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. **การแนะนำตัว** ผู้วิจัยทำการแนะนำตัวกับผู้ให้ข้อมูลและกำหนดสถานภาพและบทบาทของผู้วิจัยโดยเปิดเผย (Overt Role) และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ หรือ อาจใช้บุคคลที่เป็นสื่อกลางที่เป็นที่ยอมรับของคนในย่านนั้นเป็นผู้แนะนำ

2. **การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)** ซึ่งเป็นการสังเกตชนิดที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา และมีการร่วมกระทำกิจกรรมด้วยกัน (สุภางค จันทวนิช ,2542) โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ประชาคมจัดขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการพูดคุยและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการไปด้วย

3. **การสัมภาษณ์ (Interview)** โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและใช้หลายวิธีผสมผสานกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ และ การสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะ

ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ สัมภาษณ์จะอยู่ในกรอบของประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อตอบปัญหาการวิจัยดังนี้

1. พัฒนาการของประชาคมบางลำพู

- 1.1 จุดเริ่มของการก่อตัวของประชาคมบางลำพู
- 1.2 การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนในย่านบางลำพู
- 1.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 1.4 บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม และ การกำหนดหน้าที่และบทบาท
- 1.5 การเจรจาขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก
- 1.6 ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของประชาคมในระยะต่างๆ

2. ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการก่อตัวของประชาคม

- 2.1 สภาพของชุมชนก่อนที่จะมีการก่อตัวของประชาคม
- 2.2 วัตถุประสงค์หลักของประชาคม
- 2.3 เหตุผลที่เข้าร่วมในการทำกิจกรรมของประชาคม
- 2.4 ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาคม

3. กลไกการสื่อสารในการจัดการภายในประชาคมบางลำพู

- 3.1 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมในการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกของประชาคม
- 3.2 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมกับประชาชนในการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกของประชาคม
- 3.3 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมกับบุคคลภายนอกในการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกของประชาคม
- 3.4 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมในการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งของประชาคม
- 3.5 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมกับประชาชนในการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งของประชาคม
- 3.6 การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประชาคมกับบุคคลภายนอกในการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งของประชาคม
- 3.7 ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารและแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม

4. ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมภายในเวลาประมาณ 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามหลักของการวิจัยเชิงคุณภาพและ ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม โดยใช้การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการแสวงหาแหล่งข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน คือ คณะกรรมการประชาคม ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวม มาเปรียบเทียบซึ่งกันและกันในประเด็นต่างๆที่ต้องการศึกษา

โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และ สังเกต ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน แล้วนำมาหาประเด็นหลัก และ ข้อสรุปรวมนั้นทำการจำแนกข้อมูลตามประเด็นต่างๆ แล้วนำข้อมูลมาทำการเปรียบเทียบกันและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อตอบปัญหานำการวิจัย

การนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) โดยนำเสนอข้อมูลตอบปัญหาการวิจัยในแต่ละข้อ



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย